

Cursis koolgewassen, door dhr. Bruin 1940
Gemaakt voor de keurmeesters !

Historie:

De oervorm van onze koolsoorten is de kool, welke heden nog voorkomt langs de rotsachtige kusten van de Middellandse Zee en de Atlantische Oceaan.

Reeds de Romeinen en Grieken kenden bepaalde vormen van Brassica oleracea als cultuurgewas. Deze behoorden vermoedelijk tot de Acephalavarieteit. De Sluitkoolvormen zijn ontstaan ten Noorden van de Alpen. Zij worden het eerst in de 12e eeuw genoemd.

De Savoye kool duikt het eerst in de beschrijvingen op omstreeks 1600. Is vermoedelijk in de landstreek Savoye ontstaan,

De Spruitkool is nog betrekkelijk jong, In de 18e eeuw is hiervan de cultuur in België ontstaan (Brusselse Spruiten).

De Koolrabi is ontstaan uit het kooltype met verdikte stengel, dat de Romeinen reeds kenden.

De koolrabi wordt het eerst genoemd in de tijd van Karel de Grote.

De Bloemkool is ontstaan in de Uriënt (Cyprus). in Italië verder gekweekt en vandaar uit over Europa verspreid.

Belangrijkheid:

De kool is thans over de gehele wereld een belangrijk voedsel, ook al behoort ze niet tot de fijnste der groenten. Op het Noordelijk halfrond, de tropen, het Zuidelijk halfrond, overal wordt kool gegeten. Speciaal Midden Europa staat bekend om zijn grote koolconsumptie.

De koolgewassen zijn in de winter een belangrijke bron voor vitamine C, speciaal de Boeren-, de Spruit- en de groene Savoyekool.

Kool is ook een belangrijke leverancier van vitamine A.

Indeling van Witte-, Rode- en Savoyekool naar morphologische kenmerken:

1. Vorm van de kool:

Spits
bijv.: Spitskoolrassen
Spitse vroege groene Savoye

Hooggrond
Langend. Herfstwitte
Rode kogel
Bonner Advent

Bolrond
bijv.: Gouden Akker
Bloedrode Erfurter
Algro

Eivormig
Langend. Bewaar

Plat
bijv.: Brunswijker
Mammoth (Rock Red)
Eisenkopf

2. Waslaag :

Geen of een geringe wasbedekking
bijv.: Expres Spitskool
Bloedrode Erfurter
Eisenkopf

Sterke wasbedekking
Volga
Langend. Rode koolrassen
Winterfürst

3. Lengte van de stronk:

Kort
bijv.: Gouden Akker
Bloedrode Erfurter
Eisenkopf

Lang
Succes
Langendijker bewaarkool

4. Hoeveelheid buitenblad:

Weinig
bijv.: Gouden Akker
Langend. Vroege Rode
Eisenkopf

Veel
Langendijker Herfstwitte
Langendijker Herfstnode
Winterfurst

5. Vroegheid:

Vroeg
bijv.: Gouden akker
Langendijker Vroege Rode
Wiener Treib

Middel_vroeg - Middellaat
Brunswijker
Langendijker Herfstcode
Vertus

Laat
bijv.: Langendijker Bewaarkool

Met deze simpele determinatietabel kan het grootste deel van onze koolrassen herkend worden.

Gesteld, dat iemand ons schrijft: "Ik heb een Savoye kool met de volgende eigenschappen:

- 1 platrond
- 2 geen wasbedekking
- 3 korte stronk
- 4 weinig omblad
- 5 vroeg

Antwoord: "U hebt te doen met Eisenkopf of Utrechtse Ruitjes". Een nauwkeuriger morphologische beschrijving zal tenslotte bepalen welke van de twee rassen het is.

Kwaliteitseisen voor vroege en middelvroege kool:

Kleine inwendige stronk fijne bladeren met dunne nerven - vast gesloten - niet snel springend. Speciaal bij rode- en witte kool ronde tot hoogronde kool. Bij rode kool bovendien nog een goede, donkerrode kleur (niet groenig of bleekrood).

De belangrijkste vroege en middelvroege rassen:

Witte Kool:

Spitskoolrassen. Worden niet besproken.

Gouden Akkergroep:

a. Gouden Akker: De vroegste van de ronde en platronde kolen.

Bolronde kool met typische komvormige bladeren, die aan de rand naar buiten omgebogen zijn. De kool op zichzelf ligt vrijwel geheel bloot. Speciaal de binnenste bladeren vrijwel wasloos, met geelachtige nerven. Korte stronk. Kan \pm 3 kg zwaar worden, Barst n.l. zeer gauw.

Synoniemen: Eerste Oogst, Ditmarscher Treib, Juni Riesen.

b. Kopenhagener Markt: Komt uit de Ditmarscher Treib.

Van dit ras komen verschillende typen voor. Sommige zijn even vroeg als Gouden Akker en hiervan niet te onderscheiden. Andere typen zijn ruim 14 dagen later, hebben veel buitenblad en dieper liggende, grote kolen. Tussen deze twee uitersten komt een type voor, dat 4 á 5 dagen later is dan Gouden Akker, iets meer blad heeft, dat wat rechter opstaat en wat zwaardere kolen levert. Dit type wordt door velen als het juiste beschouwd.

Roem van Enkhuizen: Bolronde, vrij grote kool, die behoorlijk vast is. Naar verhouding van de kool, niet veel buitenblad, Middelvroeg. Op de kool vrij duidelijke, opliggende nerven.

In dit ras komen verschillende typen voor, die uiteenlopen in vroegheid en ook in de eigenschappen van het buitenblad, o.a. met sterke en minder sterke golving van de bladrand en in de mate van bobbeling. Wereldvermaard ras, gewonnen door Sluis & Groot.

Langendijker vroege witte (Poepewitte, Suikerwitte). Bolronde, middelgrote kool, met weinig buitenblad en korte stronk. Is wat later dan Gouden Akker, maar heeft het grote voordeel boven dit ras, dat het niet zo gauw barst. Kan daarom uitgroeien tot f 5 kg. Naast het normale type komt nog een extra vroeg type voor, dat inderdaad wat vroeger is, maar toch in vroegte ook nog achterblijft bij Gouden Akker.

Langendijker vroege Herfstwitte: Grote, bolronde, soms iets hoge vaste kool. Vrij korte stronk. Vrij veel buitenblad. Middelvroeg.

Langendijker Herfst: Volgt in vroegheid op het vorige type. Kolen worden groter en meer blad. In tegenstelling tot de bewaarkool, weinig was. Iets golvende bladrand.

Succes:

Gewonnen door Jac. Jong te Noord-Scharwoude en geïntroduceerd in 1936. Vrij grote, iets platronde kool, vast. Lange stronk. Veel buitenblad, met een sterk golvende bladrand. Daar deze eigenschappen aan de Langendijker bewaar doen denken, heeft men de succes wel Herfstdegen genoemd. Dit is echter onjuist. In bepaalde groeistadia soms rood geaderd. Middellaat. Het voordeel van deze kool is, dat hij ook enige tijd bewaard kan worden. De opbrengst blijft echter achter bij die van de Langendijker Herfst.

Blauwrand Kapper:

Vrij kleine kool, korte stronk. Laat. Kenmerkend is, dat de randen van de bladeren paarsrood gekleurd zijn. Van daar de naam. Geschikt voor particulieren, die laat nog kool van het veld willen eten.

Bewaarkool (witte).

Bewaarkool moet in de eerste plaats goed bewaarbaar zijn, wat meebrengt dat ze zeer vast is. Verder moet ze behoorlijk fijn zijn. Is ze echter te fijn, dan wordt ze te gevoelig 'voor allerlei ongunstige omstandigheden.

Langendijker Bewaar (Deense Witte):

Eironde kool, waarin echter ook wel plattere typen voorkomen. Lange stronk. Sterk golvende bladrand. Grijsgroene kleur. Laat en zeer vast. Het enige belangrijke bewaarras in Nederland.

Anager, (Deense Winter):

Van dit ras komen kort-, middellang- en langstronkige typen voor. Het laatste leent zich nog wel het beste voor bewaren. De kolen zijn vanboven afgeplat en sluiten vrij slecht (met drie of meer bladeren). Op de kop vaak rood-paars gekleurd. Gemakkelijk van de Langendijker te onderscheiden doordat ze geen golvende bladrand hebben en doordat ze een ietsje neiging hebben tot lichte bobbeling. Van weinig belang.

Rode Kool.

Erfurter (Kortbeen kleine bloedrode Erfurter). Bolronde, bloedrode kool met weinig of geen was. Buitenblad eveneens donkerrood. Zeer korte stronk. Klein van omvang. Matig van kwaliteit en productiviteit.

Haco:

Geïntroduceerd door Hartmann & Co te Kopenhagen. Waarschijnlijk afkomstig uit Langendijker Vroege Rode. Van boven afgeplatte kolen die van binnen nogal eens grof zijn en matig van kleur. Vrij veel buitenblad met een metaalglanzende waslaag bedekt. Niet vroeger dan de Langendijker Vroege Rode. Van weinig belang voor Nederland.

Allervroegste Kogel:

Vermoedelijk een selectie uit de Langendijker Vroege Rode. Hoogronde, vaste kolen, die lang kunnen blijven staan. Buitenblad recht opstaand en vrij sterk golvende bladrand. Niet vroeger dan de Langendijker Vroege Rode.

Langendijkerker Vroege Rode

Iets hoogronde kolen, die met een sterke waslaag bedekt zijn. Buitenblad groenig rood. Eveneens sterk bewast. De kleur van de kolen laat nogal eens te wensen over.

Er komen thans vele selecties in voor, van zeer vroeg tot zelfs aan middelvroeg toe. Hoe vroeger, hoe minder buitenblad. Ook in de vorm van de kool komen variaties voor, van afgeplat tot hoogronde. Belangrijkste vroege rode kool ras.

Zenith:

Vrij kleine, bolronde, diep donkerrode kool met betrekkelijk weinig buitenblad, dat donker gekleurd is en vrij sterk met een waslaag bedekt. Vaak is de hoofdnerf enigszins naar de kool toegetrokken. Middelvroeg.

Kissendrup:

Bolronde kool, vrij groot, van buiten redelijk van kleur, van binnen matig. Kenmerkend is het enigszins gebobbelde buitenblad. Komt in Nederland vrijwel niet meer voor. Op het veld zult U echter enige zeer goede Deense herkomsten zien, die de vraag doen rijzen of dit ras niet opnieuw moet worden ingevoerd.

Negerkop (Mohrenkopf):

Vrij kleine, wat hoogronde kool, die zwart rood gekleurd is. Buitenblad donker. Komt jets voor de Langendijker Herfst. Is echter weinig productief.

Lanendijker Herfst:

Grote, hoogronde, vaste, donkerrode kool, met een iets lichtere waslaag dan Langendijker Vroege Rode. Matig lange stronk. Enigszins golvende bladrand. Het belangrijkste herfstras.

Langendijker Bewaar:

Hoogronde, zeer vaste, donkerrode kool, die inwendig zeer dicht gebouwd is en zeer donkerrood tot aan blauw toe. Lange stronk. Duidelijk golvende bladrand. Het enige rode bewaarras.

Savoie kool

Fijne vroege groene:

Onder deze naam komen verschillende typen voor. Het juiste is zeer vroeg, geschikt voor weeuven- en vrijsterteelt. Klein, wat spits toelopend, fijn gebobbeld kooltje, weinig ruitenblad, eveneens gebobbeld. Groen.

Spitse vroege groene:

Deze spitse, groene kool is aanmerkelijk zwaarder dan het voorgaande ras. Naar verhouding tot de kool, weinig buitenblad. Kool en blad groen. Zeer geschikt voor vrijsterteelt. Ook voos vollegrondsteelt. Enige dagen later dan het eerste ras. Naast de Spitse vroege groene komt nog voor de Spitse middelvroege groene. Deze is wat zwaarder van kool en een paar dagen later.

Utrechtse Ruitjes:

Vrij kleine, platronde kool, met weinig buitenblad. Groen. Vrij diepe bobbels zowel op kool als buitenblad. De naam Ruitjes is ontleend aan de ruitvormige figuren, die de nerven op de kool vormen. Groen. Vrij vroeg.

Algro :

Een vroege, bolronde tot hoogronde kool, groen. Donkergroen buitenblad. Korte stronk. Barst nogal vrij gauw nadat de kool rijp geworden is. Dit is trouwens een algemene kwaal van zeer vroege kool. Het is een vrij nieuw ras. Door Jac. Jong in 1938 in de handel gebracht.

Novum:

Middelvroege, vrij grote, iets platronde kool, groen gekleurd. Donkergroen, sterk gebobbeld buitenblad. Korte stronk. Leent zich zeer goed voor nateelt op bijv. vroege aardappelen. Wordt wel eens Langendijker herfstgroene genoemd, wat bepaaldelijk fout is. Er bestaat n.l. geen Langendijker groene Savoie.

Grote late groene (Vertus) .

Grote, platte kool. De kool is evenals het buitenblad vrij grof gebobbeld, is echter wat lichter van kleur. Forse bladeren. Vrij korte stronk. Herfstkool.

Aubervilliers:

Deze kool komt overeen met de Vertus. Is echter wat vroeger en heeft minder omblad, dat wat blauwgrijs van kleur is.

Putjeskool:

Deze groep wordt zo genoemd, omdat de kool een putje in de kop heeft, dat ontstaat, doordat de bladeren niet over elkaar sluiten, maar voor het bereiken van de top reeds eindigen.

Over het algemeen zijn de Putjeskolen laat, zodat ze eerst een volgende keer aan de beurt komen.

Thans worden alleen bekeken de Bredase putjes. Deze zijn vroeg. Een platronde kool, met staand donkergroen, fijn gebobbeld buitenblad.

Van de gele Savoye kool, wordt deze keer alleen de Langendijker vroege bekeken.

Deze is, ondanks zijn naam, aanmerkelijk later dan de vroege groene Savoye. Zeer vaste, wat hoogronde kool. Korte, stronk. Vrij weinig buitenblad, dat een sterk golvende bladrand heeft. De kwaliteit van de gele kool is over het algemeen minder dan van de groene.

Gele rassen.

Grote Gele Ronde:

Ronde, tot iets platronde grote kool met een duidelijk gele kleur. Matig lange stronk. Is zeker voor particulieren aanbevelenswaardig. Voor de markttoeders is de duidelijk gele kleur wel een bezwaar.

Middelvroeg.

Langendijker Herfstgele:

Tamelijk grote, ronde tot iets hoogronde kool. Vrij korte stronk. Vast. Productief. Bladrand golvend. Aangezien de gele kleur niet erg geliefd is, zoekt men steeds meer in de richting van de geelgroene kleur. Op het veld

zult U dan ook een duidelijk onderscheid zien tussen het geel van de Grote Gele Ronde en het geel van de Langendijker Herfstgele en Bewaargele.

Langendijker Bewaargele:

Tamelijk grote, ronde tot hoogronde, naar onderen toe wat spits toelopende, zeer vaste kool. Golvende bladrand. Vrij lange, zware stronk.

In dit ras komen typen voor, die zeer sterk in de groene richting gaan. Men spreekt dan ook al van "geelgroene".

Het bewaarras.

Bloemendaalse gele:

Vrij kleine, zeer losse, goudgele kool. Matig lange stronk. Vrij veel buitenblad. Enige voordeel dat het winterhard is.

Van de latere groene Savoyekoolrassen kunnen nog genoemd worden:

De latere typen Putjeskool: Deventer-, Westlandse en Zwijndrechtse. Het laatste is vaak wat hoger van vorm dan de eerste. De Putjeskool is vrij goed bestand tegen koude.

Winterfurst: (Winterkoning).

Middelgrote, ronde, matig vaste kool. Vrij lange stronk. Donkergroen blad, dat met een grijze waslaag bedekt is. Fijn gebobbeld. Veel omblad. Niet bewaarbaar, maar vrij goed bestand tegen koude. Kan daarom nog laat geoogst worden.

Victoria: Opvallend door zijn uiterst fijne bobbeling. Van Winterfurst gemakkelijk te onderscheiden door de frisgroene kleur (Winterfurst is grijsgroen). Vrij kleine kool. Onbelangrijk. Middellaat.

Spruitkool.

Bij de indeling van de spruitenrassen spelen de volgende kenmerken een rol:

1. De hoogte:

- a. hoog: Beemster
- b. middelhoog: Spiraal
- c. laag: Hercules

2. De vroegheid:

- a. vroeg: Hercules
- b. middelvroeg: Kolom
- c. laat: Beemster

3. De kleur van het blad:

- a. lichtgroen: Bredase
- b. normaal groen: Lierse
- c. donkergroen: Kolom

4. De komvormigheid van het blad:

- a. sterk komvormig: Spiraal
- b. wak
komvormig:Hercules
- c. vlakke
bladeren:Roodnerf

5. De bobbeling van het blad:

- a. sterk gebobbeld: Brusselse Lage (denk aan de verwantschap met de Savoyekool behandeld in de vorige les!)
- b. zwak gebobbeld: Hercules
- c. glad: Roodnerf

6. De houding van de bladeren in de kop:

- a.vormen min of meer een kooltje: de goede typen van Vast en Veel.
- b.vormen geen kooltje boven in: Roodnerf.

Een goede spruit moet zijn:

- 1. hard.
- 2. rond
- 3. goed gesloten (met 2 en hoostens met 3 blaadjes)
- 4. een groene kleur hebben.
- 6. de spruiten moeten niet te dicht op elkaar staan (smetten!)
- 7. de late rassen moeten winterhard zijn.

Voor de rassenstudie geldt de spruitkool als een van de moeilijkste waarschijnlijk mede doordat het nog een betrekkelijk jong gewas is (zie vorige les) zijn de rassen nog niet altijd constant.

Het onderscheid tussen het ene ras en het andere **is** daarom niet altijd even duidelijk. Er zijn talrijke overgangen, terwijl de selecties op zichzelf vaak niet uniform zijn. Gunstige uitzonderingen op dit laatste zijn o.a. de Spiraal, de Bredase en de Brusselse Lage.

In sommige kringen wordt wel eens gezegd, dat de zaadproducenten de schuld zijn van de heterogeniteit van de

spruitkool. Dit gaat niet altijd op, want de z.g.n. tuindersselecties munten ook niet altijd uit in uniformiteit.

De Rassen:

Laag.

De lage rassen zijn over 't algemeen matig productief, omdat de stronk te kort is om veel spruiten te dragen. Verder lastig plukken. Voordelen van de lage rassen zijn, dat ze vaak in een keer geplukt kunnen worden. Verder dat ze vaak vroeg zijn, wat in .Nederland echter niet erg belangrijk is.

Brusselse Lage:

Zeer korte stronk. Sterk komvormige bladeren, die sterk gebobbeld zijn. Spruit ook enigszins gebobbeld. Middelmatic vroeg. Typisch ras zonder veel waarde.

Hercules:

Wat hoger dan het voorgaande ras. Bladeren matig tot zwak komvormig, enigszins gebobbeld. Vrij lange bladstelen. Spruiten matig vast, matig groot, langeivormig. Normaal groen van kleur. Vrij vroeg. Tot dusver was de Hercules van het slechte nog wel het beste, wat we in Nederland in de lage groep hadden. hen is echter bezig aan aanzienlijk betere lage rassen. Daar ze nog niet in de binnenlandse handel zijn, kunnen hierover nog geen mededelingen gedaan worden.

Halfhoog.

Nunhem's Spiraal:(Octrooi)

Halfhoog gewas, dat niet erg fors wordt. Kenmerkend zijn de zeer sterk komvormige bladeren, die zwak gebobbeld zijn. Lichtgrijsgroen. Behoorlijke spruiten. Middelmatic vroeg. Voldoet in sommige streken goed.

Nunhem's Kolom:

Halfhoog gewas. Be bladeren zijn iets komvormig en niet gebobbeld. Kenmerkend is de donkergrijsgroene kleur. Spruiten vrij klein, donkergroen, bolrond. Middelmatic groen.

Roodnerf (Paarsnerf, Roem van Barendrecht, Hoge Overmaasse, drechtse Markt):

Hoog gewas. Bladeren groot, vlak, niet gebobbeld. Vrij donker groen. Bladstelen lang, paars getint (veelal ook de hoofdnerf). Spruit vast, middelmatig groot, normaal groen. Laat. Vrij goed tegen koude bestand. Belangrijk ras.

Lierse (Westlandse):

Hoog gewas. Bladeren ongeveer als Roodnerf. De bladstelen dienen groenwit te zijn, maar zijn vaak paars getint. Tussen Roodnerf en Lierse heeft n.l. zo'n verbastering plaats gevonden, dat ze vaak niet meer van elkaar te onderscheiden zijn.

De spruiten zijn matig vast en hebben een neiging tot een wat langere worm. Vrij laat.

Huizer:

Hoog gewas. Bladeren als Roodnerf, echter donkerder van kleur. Spruit vast, donker (jets blauwachtig), vrij klein.

Bredase: Hoewel dit ras wel middelhoog genoemd wordt, is het uitgesproken hoog. Grote bladeren, die zwak komvormig zijn. Opvallend lichtgroen, vrij slap. Spruit vrij vast, matig groot, bleekgroen. Middelmatig laat. Belangrijk in de omgeving van Breda.

Boerenkool.

Systematiek en gebruikswaarde.

De boerenkoolrassen kunnen onderscheiden worden naar:

1. De hoogte:

a hoog -	Westerwoldse
b middelhoog-	Westlandse
c laag-	Lage groene fijngekrulde

2. De kroezing:

a fijn gekroesd-	Mokrul
b middelfijn gekroesd-	Westlandse
c grof gekroesd-	Westerwoldse

3. De kleur:

a lichtgroen-	Roem van Nees
b groen-	Westlandse
c donkergroen-	Tongblad

d blauwgroen-	Lage donkergroene
e witbont-	Zilverhart

4. De winterhardheid:

a goed winterhard-	Westerwoldse
b weinig winterhard-	Mokrul.

Het laten vallen van de bladeren:

a weinig bladval-	Westlandse
b veel bladval-	Moskrul.

Een goede boerenkool moet zijn:

1. fijn gekroesd
2. winterhard
3. productief, wat inhoudt dat de plant niet veel bladeren mag laten vallen.

Deze drie eisen zijn niet altijd te combineren

Zo zijn over 't algemeen de zeer fijn gekroesde rassen niet erg winterhard (bijv. de Moskrul), terwijl de fijngekroesde middelhoge en hoge rassen vaak last van bladval hebben,

Wat de hoogte betreft ligt de situatie als volgt

De lage rassen worden bij sneeuwval al gauw bedekt zodat ze tegen strenge vorst beschermd zijn. Maar bij een winter zonder sneeuw liggen de bladeren in de modder, waardoor ze vuil- worden en soms zelfs gaan rotten.

De hoge rassen staan met hun bladeren hoog boven de grond, zodat zij niet van het laatstgenoemde euvel hebben te lijden. Zij staan echter door hun hoogte niet alleen meer aan de vorst bloot maar vangen ook veel racer wind. Zij laten, voor een deel mede hierdoor vaak een groot deel van hun bladeren vallen,

In Nederland heeft men het gunstigste compromis gezocht en verbouwt het meest de halfhoge, middelfijn gekroesde behoorlijk winterharde, productieve Westlandse, die weinig blad laat vallen.

De belangrijkste rassen:

Laag:

Lage groene fijngekrulde:

Zeer laag. Vrijwel geen stronk bladeren liggen voor een deel op de grond. Vrij winterhard, Middelfijn tot fijn gekroesd. Matige opbrengst.

Lage donkergroene fijngekrulde:

Gelijkt zeer veel op bovenstaand ras, echter blauwgroen van kleur. Middelfijn gekroesd. Behoorlijk winterhard.

Halfhoog:

Halfhoge Fijngekrulde Westlandse (Halfhoge Amsterdamse)+ 70 cm. hoog.

Eerst is het blad vrij grof gekroesd. In de loop van de herfst wordt het blad middelfijn tot fijn gekroesd.

Brede, platte koppen. Productief. Last weinig blad vallen. Blad heldergroen van kleur.

Behoorlijk winterhard. Br zijn grovere en fijnere selecties van dit ras in omloop. In verband daarmee variëren ze ook in winterhardheid,

Het is het meest geteelde ras in Nederland.

Roem van Hees:(een type van Mosbacher,Odenser Torve) + 70 cm.hoog.

In het begin van de herfst is de bladschijf glad met een fijngekroesde bladrand. Bladnerf is breed en lichtgroen. Bladkleur lichtgroen. Opgerichte bladeren. In de winter worden de bladeren steeds fijner gekroesd. Behoorlijke opbrengst (weinig bladval) en behoorlijk winterhard.

Zilverhart (Groninger Withart).

Hoogte + 75-85 cm. Middelfijn gekroesd. Geer gemakkelijk te herkennen aan de hartbladeren, die Been chlorophyl bezitten en daardoor wit

zijn. Behoorlijke opbrengst winterhardheid.
Wordt in Groningen geteeld.

Tongblad, (Lerchenzungen, Hamburger. Markt).
Hoogte + 80 cm. Donkergroene, lange, smalle
bladeren. Middelfijn gekroesd. De naam is ont-
leend aan de langwerpige bladeren, die
enigszins aan tongen doen denken. Geer
gemakkelijk te herkennen ras. Behoorlijk
winterhard. Echter matige opbrengst.

Halfhoge Moskrul: (Halfhoge Extra fijn
gekrulde).
Hoogte + 65 cm. Geer fijn gekroesd. Bladeren
aan de top naar beneden gebogen. Kleine kop,
Niet winterhard. Dus in de herfst oogsten.
Heeft nogal last van bladval in de late
herfst. Ontleent nog enige waarde aan de zeer
fijn gekroesde bladeren, die gewild zijn.

Hoog:

Hoge groene fijngekrulde: + 90-100 cm. hoog.
Middelfijn gekroesd. wijde bladstand. Heeft
nogal te lijden van bladval, waardoor pro-
ductiviteit vaak tegenvalt. Middelmatic
winterhard.

Hoge Groene Grofgekrulde: (Westerwoldse).
Hoogte 100 cm. en meer.
Slechts weinig gekroesd. Grote, grove
bladeren. Grote opbrengsten goed winterhard.
Kwaliteit echter gering. Vaak gebruikt als
voeder voor kleinvee.